

Романюк Богдан Васильович – Керівник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент, Заслужений юрист України

Організована злочинність і корупція – небезпечні суспільні явища

У статті розглянуто питання удосконалення політики української держави, спрямованої на вироблення й реалізацію комплексних заходів протидії організованій злочинності та корупції, які є суспільними явищами, що негативно впливають на стан її національної безпеки.

Ключові слова: організована злочинність, корупція, заходи протидії, національна безпека, тінізація економіки.

Аналіз соціально-економічної та криміногенної ситуації в Україні вказує на те, що організована злочинність і корупція, які мають внутрішнє походження, приймають усе більш організовані й скриті форми, підвищують рівень озброєності, технічного оснащення організованих угруповань, корумпованості. Вони досягли такого рівня, який суттєво впливає на стан політичного, економічного, соціального та демографічного розвитку країни, неконтрольований рівень яких несе загрозу національній безпеці України.

Організована злочинність і корупція нині добре укорінені у суспільстві, є елементами системи суспільних відносин і, на жаль, стали частиною його буття. Ці види злочинності є системними явищами, формою існування ряду нових суспільних відносин, що базуються в основному на викривленій ідеї капіталістичної економіки вільного ринку і вкрай недолугих трансформаційних процесах їх перебудови.

Співвідношення попиту і пропозиції, конкуренція, відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, демпінг, створення за домовленістю різноманітних об'єднань про єдину цінову політику, мініміза-

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

ція податкових відрахувань тощо є тими ринковими механізмами, якими керуються й злочинні організації. Отже, стрижнем організованої злочинності стає економіка держави. Систематичне порушення економічних ринкових законів і правових норм переслідує лише одну мету – неправомірне накопичення капіталу й непомірне збагачення, оптимальних меж якого не виробила людська природа.

Вважаємо, що ринкові механізми на сучасному етапі є добрими та ефективними стимуляторами розвитку економіки, але вони мають бути під публічним контролем, щоб прибуток і розміри приватної власності відповідали всім формам і вазі частки вкладеної праці кожного індивіда, а не лише невеликої купки “сильних”, цинічних, без моралі й співчуття людей, які, використовуючи такі свої дані, не заслужено стають власниками результатів суспільної праці.

Отримані незаконні доходи відмиваються через складну систему фізичних оборотів і банківських операцій та осідають на рахунках у зарубіжних фінансових структурах або відтак повертаються в Україну як нібито інвестиції чи використовуються для скуповування нерухомості. Вважається, що нині банківська система України стала великою монополізованою та політизованою структурою закритого типу і не передбачає прозорості й відкритої фінансової звітності, створення комітетів аудиторської перевірки та контролю можливих результатів фінансових ризиків. Закритість банківської діяльності, недотримання принципу соціальної відповідальності більшою мірою сприяє спекулятивним оборотам і швидким надприбуткам. Гонитва за надприбутками, нецільове використання коштів, сумнівне кредитування тощо призводять до банкрутств банківських установ, що викликає кризові явища в економіці держави та невиплати заощаджень мільйонам вкладників. Останнє породжує недовіру громадян до фінансово-банківських установ. Усе це не може не впливати на стан обігу коштів у державі, адже, за оцінками експертів, у населення знаходиться більше як 60 млрд доларів і приблизно така ж сума коштів у офшорних зонах. Отже, банки та інші фінансові установи не виконують належним чином своєї основної функції – кредитування економіки держави.

У результаті організована злочинність і корупція нині стали настільки поширеними, що суттєво впливають не тільки на економіку та фінансову систему держави, а й тісно вплелися в політичну сферу і механізм управління країною, що дає можливість певною мірою безпечно та безконтрольно існувати задля досягнення інтересів учасників злочинних угруповань.

Пошук вирішення проблем боротьби з організованою злочинністю і корупцією винятково кримінально-правовими засобами є утопічний. Але ми й далі йдемо за старою звичкою і боремося з наслідками такої руйнівної

діяльності організованої злочинності та корупції та покладаємося лише на правоохоронні органи й репресивні заходи. Але вони не можуть бути ефективними апріорі.

Організована злочинність і корупція – це соціальні явища, а не певні склади злочину. Для подолання організованої злочинності та корупції потрібно проводити державну політику комплексу заходів соціально-економічного, організаційно-управлінського, правового характеру на основі наукових досліджень цих напрямів соціальної діяльності.

Тому, навіть будь-які зусилля правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю та корупцією не можуть принести бажаних результатів. Але й у діяльності правоохоронних органів не бракує проблем, а тому все це не сприяє високій ефективності їхньої діяльності.

Статистичні дані свідчать, що у 2010 р., в порівнянні з 2009 р., усіма правоохоронними органами викрито 431 організовану групу, в тому числі 17 злочинних організацій. До складу організованих груп входило 1735 осіб, якими вчинено 3135 злочинів. Подальший аналіз показує, що в середньому кожна група складалася з 4 осіб. Уже це свідчить, що говорити про розкриття якихось значних організованих угруповань із ешелонованою будовою та корумпованими зв'язками важко. В минулому році судами розглянуто 305 справ даної категорії та підтвердилось у судах учинення злочинів організованими угрупованнями лише у 287 кримінальних справах. До 175 осіб застосовано судами покарання, не пов'язане з позбавленням волі, а 23 особи звільнено від відповідальності за нереабілітуючими обставинами.

У структурі злочинів, учинених організованими злочинним угрупованнями, переважають загальнокримінальні злочини: крадіжки, грабежі, розбої тощо.

Такий стан був певною мірою виправданий на початку та середині 90-х років минулого століття, коли більшість організованих злочинних об'єднань займалися накопиченням первинних капіталів за рахунок учинення аналогічних злочинів, а також вимагань і шахрайства. Нині організована злочинність суттєво деформувалася й проникла в легальні економічні структури, фінансово-банківські установи, інститути політичної та державної влади. Проте, питома вага виявлених організованих злочинних груп, що діють у сфері економіки, не значна. У 2009 р. цей показник становив лише 37, 4 %, 2010 р. – взагалі не знайшов відображення у статзвітності. І це у той час, як відзначалося, організовані угруповання активно діють у нових економічних структурах.

Сьогодні прибутковими стали оборудки у сфері земельних відносин. Значна частина таких операцій здійснюється поза правовим полем за допомогою різних витончених технологій. Існують цілі угруповання, які при-

кривають такі афери. Наприклад, в оренду передаються землі природно-заповідного та водного фондів, історико-культурного, лісгосподарського та сільськогосподарського призначення. Вже сьогодні 62 % розпайованих сільськогосподарських земель передано в оренду. Вони наберуть ще більших обертів у разі допущення помилок (умисних і не умисних) при законодавчому закріпленні вільного продажу земель.

У зв'язку з цим, мова повинна йти про пошук моделі антикримінальної політики держави. При її побудові ми повинні враховувати ті чинники, які впливають на стан суспільних відносин, що породжує такі негативні суспільні явища як організована злочинність і корупція.

Безсистемність, непослідовність заходів, суперечності між різними законодавчими та іншими державними актами і штучним розривом між економічними, соціальними та іншими суспільними відносинами й нормами їх регулювання лише сприяють поширенню організованої злочинності та корупції.

Зокрема:

– економічний фактор

Вивчення стану організованої злочинності та корупції, процесів, які сьогодні відбуваються у кримінальному середовищі, свідчить, що вони набувають стійкої тенденції до трансформації й укорінення у політичні та державні структури для забезпечення своєї безпеки і радикального впливу на фінансово-економічну галузь держави з метою незаконного отримання матеріальних та інших благ. У результаті допущених помилок у процесі переходу до ринкових відносин сформувалася фінансово-бюрократична еліта, що становить незначну частку суспільства, але володіє значними матеріальними ресурсами, тіншовими капіталами й чинить шалений супротив намаганням владних структур провести реальні економічні реформи і демократичні перетворення у державі.

Недарма відмічається, що “важливим економічним фактором є помилковість обраного напрямку реформування економіки, здійснення якого призвело до формування такої системи, яка своїм існуванням та особливостями проявів породжує значну кількість негативних криміногенних факторів, що сприяють подальшому поширенню та відтворенню організованої злочинності” [1, с. 240].

У межах, відведених для статті, не можемо далі деталізувати викладене. Скажемо лише, що правотворчий процес, який стосується правового регулювання соціально-економічних суспільних відносин, видимо чи невидимо часто направляється в русло, що не забезпечує інтереси суспільства й держави, а кримінологічна експертиза проектів законів і підзаконних актів організовано не проводиться і широкого обговорення, як це має місце у відкритих суспільствах, не має.

В Україні сформувався специфічний капітал, який в основному є породженням нецивілізованих приватизаційних процесів. Він є неефективним у розвитку процесу ринкової конкуренції, а тому управляється здебільшого за неформальними законами організованої злочинності та корумпованості. Це не тільки породжує в суспільстві вказані негативні явища. Такий капітал не може ефективно відновлюватися та диверсифікуватися. Без інституціональних правил його розвиток суттєво відстає від потреб економічного середовища та суспільного споживання.

Завданнями держави в економічній сфері є створення саме єдиних цивілізованих правил розвитку економічних відносин і контролю за їх виконанням усіма господарюючими суб'єктами.

Важливим завданням правоохоронних органів має бути обмеження впливу організованої злочинності не тільки на економічну, а й загальнополітичну ситуацію в суспільстві, недопущення її до "приватизації" владних інститутів і перетворення держави в придаток кримінально-корумпованого режиму, а також формування суспільної ідеології неприйняття і протидії організованій злочинності та корупції. Тому, в статті 6 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" визначено **дев'ять напрямів** їхньої діяльності, які саме стосуються цих питань, але, на жаль, в основному діяльність спецпідрозділів по боротьбі з організованою злочинністю сконцентровано на одному (п. 5) – виявлення, припинення і запобігання правопорушенням. При цьому свої зусилля вони досить часто продовжують зосереджувати на нарощуванні кількісних показників, що призводить до викриття злочинної діяльності учасників угруповань, які своїми діями суттєво не впливають на криміногенну ситуацію в державі та не створюють значної загрози її внутрішній безпеці. Постійно відбувається дублювання спецпідрозділами функцій інших оперативних служб МВС України, зокрема, карного розшуку, служб по боротьбі з економічною злочинністю та незаконним обігом наркотиків.

Таким чином, як відмічає М. Корнієнко, "Ефективна протидія проявам організованої злочинності, тінізації економіки та упередження негативних явищ, пов'язаних із цим в економіці держави, без створення системи комплексного аналізу, проведення постійної і наполегливої та цілеспрямованої політики в цьому напрямі за умов об'єднання зусиль усіх державних органів та установ, їх постійної взаємодії (у т. ч. і, в першу чергу, на інформаційному рівні) не можлива" [2, с. 4];

– **організаційно-управлінські заходи**

Одним із чинників, що суттєво впливає на проведення державної політики протидії організованій злочинності та корупції, є недосконалість державних інститутів і втрата довіри населення до органів державної влади.

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

Основним недоліком державного управління є неефективність системи добору кадрів і проходження державної служби, відповідальності державних службовців, що призвело до серйозної деформації в системі державної служби, зокрема:

- зміщення завдань державної служби з відстоювання інтересів держави до обслуговування соціально непродуктивної еліти в політичній та економічній сферах;

- невідповідність державно-службових відносин завданням і функціям державного управління в умовах переходу до ринкової економіки;

- відсутність необхідних субординаційних і координаційних зв'язків у функціонуванні державної служби;

- залежність державної служби від політичної кон'юнктури;

- відсутність мотиваційних важелів для формування відчуття професійної гідності та відповідальності перед суспільством;

- відсутність детальної регламентації службових повноважень і широкі можливості для прийняття альтернативних рішень;

- закритість державної служби.

Структурно-функціональні деформації системи державної служби сприяли криміналізації певних сфер її функціонування, розцвіла корупція.

Саме реалізація владних повноважень у процесі здійснення державної служби безпосередньо й широко впливає на життя суспільства та здатна знижувати чи посилювати дію криміногенних чинників, від яких залежить стан економічної злочинності та корупції.

Замість системної діяльності та постійного удосконалення роботи правоохоронних органів на базі накопиченого досвіду, відбуваються постійні управлінські перетрубації, ротація кадрів тощо, і все починається заново.

Нинішня обстановка потребує:

- належної координації діяльності правоохоронних та інших державних органів і громадських організацій у протидії організованій злочинності та корупції.

- Нами вже давно зроблено узагальнення таких координаційних органів, які існують у країнах світу, але на наші пропозиції поки що немає відповідного реагування;

- реального впровадження у діяльність спецпідрозділів по боротьбі з організованою злочинністю системної аналітичної складової або як її називають за Заході – аналітичної розвідки глибоких кримінологічних процесів;

- ліквідації дублювання спецпідрозділами функцій інших оперативних служб і навіть окремих відомств.

Інакше, це марна трата державних ресурсів і відсутність конкретної відповідальності державних органів за цю сферу державної діяльності;

концентрації зусиль спецпідрозділів на ліквідації конкретних організованих злочинних угруповань, їх організаторів і корумпованих співучасників у органах державної влади, які своїми злочинними діями суттєво впливають на економіку держави та діяльність державних інститутів;

термінового перегляду структури і форм статистичної звітності.

Вона повинна виходити з головного – конкретного впливу на соціально-економічну ситуацію та злочинне середовище в конкретному регіоні. Потрібно порівнювати результати протидії злочинності у тих сферах діяльності суспільства, які найбільш розвинуті й реально впливають на криміногенну ситуацію в тому чи іншому регіоні, області, районі тощо, а не лише за кількісними показниками і т. ін. Кількісні показники мають вираховуватися також не за фактами виявлення правопорушень, а за результатами розгляду справ у судах. Наприклад, у минулому році судами було розглянуто 5424 справи за протоколами про корупційні правопорушення, з яких кожна шосту справу було закрито;

реформи правоохоронних органів з метою фактичної деполітизації та незалежності у своїй професійній діяльності та ін.;

створення нової системи відбору та підготовки кадрів правоохоронних органів;

– **правовий аспект**

До недоліків правового регулювання економіки, які сприяють зростанню економічної злочинності, належать:

– наявність багатьох прогалин у правовому регулюванні;

– неузгодженість нормативно-правових актів із суспільно-економічними рішеннями та постійне відставання правового регулювання від закономірностей економічного розвитку;

– колізійність правових норм;

– низька якість нормативно-правових актів і, відповідно, їх неефективність;

– відсутність механізмів реалізації нормативно-правових актів, які ухвалюються, тощо.

Найперше, потребує змін кримінальне законодавство. Вважаємо, що кримінальне законодавство, яке стосується кваліфікації діянь, що вчиняються організованими злочинними угрупованнями, є надто понятійним і не конкретним на кшталт “стійке”, “єдиний план” тощо. Можна подумати, що вчинення злочину групою за попередньою змовою відбувається без “стійкості” чи будь-якого “плану” і т. ін. Це стосується й ієрархічності злочинних груп тощо.

Недарма в деяких країнах відмовилися від наведених нами “за-
клинань” щодо організованої групи й пішли шляхом визначення кон-
кретних видів правопорушень, які вважаються учиненими організова-
ними об’єднаннями: торгівля людьми, наркобізнес тощо.

Про те, що ми повинні переглянути кримінально-правові норми,
говорить і практика боротьби з організованою злочинністю. Навіть
у великих Західних державах чи Японії не виявляється такої великої кі-
лькості злочинів, які вчинені організованими злочинними угрупован-
нями. А ми до організованих злочинних угруповань зараховуємо зви-
чайні групи осіб, які вчиняють злочини за попереднім зговором.

Здебільшого ми при своїй законотворчій діяльності намагаємося
весь комплекс соціально-економічних, адміністративних та інших про-
блем утиснути в якийсь окремих спеціальний закон, чи це закони Укра-
їни “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою зло-
чинністю” або “Про засади запобігання та протидії корупції” і т. ін.
Знову забуваємо про організовану злочинність і корупцію як явища,
протидія яким повинна мати комплексний характер.

Розробка законопроектів, які стосуються надзвичайно важливих
сфер людської діяльності, й надалі проводиться без належного опра-
цювання спеціалістами, а особливо науковцями, як не зацікавленими
суб’єктами, на що звертають увагу фахівці на Заході. Діє лише прин-
цип “сильного”, який може взяти у свої руки процес законотворення
і часто не з патріотичних спонукань. Такий процес, звісно, не прохо-
дить публічного обговорення, про що вже говорилося, а прийняття де-
яких законопроектів узагалі відкладається роками.

На підтвердження сказаного, можна навести деякі факти: до сьо-
годні не прийнято низку важливих законів України, зокрема: про про-
філактику злочинів, про кримінологічну експертизу проектів нормати-
вно-правових актів, про статус слідчого, нову редакцію Закону України
про державну службу, на тривалий час затягнулося введення Закону
України про протидію корупції тощо.

Наприклад, чим можна пояснити внесені до Кримінально-
процесуального кодексу зміни, які стосуються зупинення проведення
слідчих дій судом при прийнятті до провадження справи про оскар-
ження постанови про порушення кримінальної справи. Як суд, ще не
розглядаючи справи по суті, без оцінки й перевірки її матеріалів, може
прийняти правильне та об’єктивне рішення? Виникає наступне запи-
тання: хто від цього виграє? І буде відповідь.

У прийнятому нещодавно Законі України “Про засади запобі-
гання та протидії корупції” також є “цікаві” норми.

Ми сьогодні знаходимося у такому стані, що слід розглянути питання про застосування в Україні досвіду деяких країн, у яких існує судовий інститут конфіскації майна, нажитого незаконним способом організованими злочинними угрупованнями та інших інститутів [3];

– **науковий аспект**

Діяльність держави у протидії злочинності повинна бути системною, спиратися на наукові дослідження причин та умов виникнення організованої злочинності і корупції, а не обмежуватися лише суто адміністративними та, як уже відмічалось, каральними заходами. Політика держави щодо протидії злочинності повинна вироблятися як на теоретичному, так і організаційно-правовому, економічному рівнях її концептуальних засад.

Взаємовідносини вітчизняної науки і влади завжди були і, на жаль, ще продовжують бути не простим процесом, особливо, коли це стосується суспільних наук. Завдання суспільних наук – це здобуття об'єктивних знань про суспільство, значимі події, їх розвиток і закономірні причини та умови, що їх породжують, які не можна отримати на рівні емпіричного пізнання. Тому проводити успішні реформи в будь-якій сфері суспільного життя держави можна тільки на базі наукових знань.

Влада часто при управлінні суспільством чи при проведенні реформ керується політичною доцільністю, прагматичним або бажаним зовнішнім сприйняттям дійсності без належних наукових знань сутнісної характеристики і закономірностей її розвитку.

Ще більш невдалою є практика підготовки реформаторських заходів, проектів законодавчих актів тощо лише самими органами державної виконавчої чи іншої гілки влади, які стосуються їх безпосередньої діяльності.

На нашу думку, для проведення такої роботи найбільш ефективним є залучення, в тому числі на конкурсних засадах, наукових установ чи їх окремих працівників і професіоналів-практиків, переважно колишніх, які не зацікавлені у будь-яких питаннях об'єкта реформування, правового регулювання його діяльності і т. ін. За таким принципом слід створювати тимчасові науково-практичні колективи за участю фахівців різних спеціальностей, адже будь-які вищезазвані питання змін у суспільстві носять комплексний характер.

Залучення науки до реалізації реформ дозволило б не тільки підвищити якість реформаторських заходів та їх правового супроводу, а, як відмічається, "... стало б реальним індикатором того, наскільки серйозними є наміри проводити реформи і чи будуть ці реформи реалізовуватись на засадах принципів демократії" [4, с. 43].

У Міжвідомчому науково-дослідному центрі з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України працюють спеціалісти із різних правоохоронних органів, що дає змогу комплексно охопити проблематику питань, які постають перед правоохоронними органами країни.

У державі відсутня інша подібна до наведеної структура з питань наукового забезпечення протидії організованій злочинності.

Можливості Центру, як не заангажованої відомчістю та незацікавленої структури, дозволяють відтворювати найбільш реальні картини кримінальної ситуації в державі, стану злочинності та корупції.

Центром розробляються комплексні програми, проекти концепцій, законодавчих актів, готуються інші методичні та аналітичні матеріали з проблем боротьби з організованою злочинністю та корупцією, які потім передаються для впровадження в практику до Апарату РНБО України, органів виконавчої влади.

Але вимушені констатувати, що результати наукових досліджень вітчизняних правознавців поки що не знаходять належного впровадження у законодавство та практику управлінської діяльності органів влади.

Наприклад, науковцями Центру ще в 1999 році прогнозувався розвиток цілого ряду негативних тенденцій у різних сферах суспільної діяльності. Зокрема, між іншим відмічалось, що головною загрозою для суспільства стане економічна злочинність, яка здатна впливати на політичну обстановку в державі, заволодіння фінансовими ресурсами банків та інших фінансових установ, що нині стало реальністю. Мова йшла також про проблеми в енергетичному секторі економіки і т. ін. [5, с. 87–88, 109];

– соціально-психологічні чинники

Вагоме значення соціально-психологічних чинників у структурі детермінації соціальних процесів пояснюють тим, що всі інші, передусім економічні, не діють безпосередньо, вони переломлюються через суспільну й індивідуальну свідомість і перетворюються на відповідні ідеї, цілі, правила та норми.

В ринкових умовах економіки об'єктивно розпочався процес складних змін, які вплинули на зміну суспільної свідомості. Зокрема, відбулося: а) звільнення різних сфер суспільного життя від безпосереднього впливу ідеологічних і морально-етичних норм радянської суспільної формації; б) превалювання в духовній сфері суспільства невпевненості та тривожних настроїв; в) незалежне функціонування низки соціальних сфер (політика, економіка та ін.) від індивідуальної моральної мотивації.

Відбувалися також складні зміни у системі моральних цінностей та ідеалів, що можна охарактеризувати як моральну кризу.

Найвне майнове розшарування суспільства. Різко знизилися ставки значної частини населення, яке змушене розв'язувати проблеми власного виживання в таких умовах.

Відбувається відповідна реакція на нездатність ринку згладити диференціацію доходів, що спонукає їх шукати вихід із ситуації через отримання додаткових тінювих доходів у сфері господарської діяльності та швидкого збагачення.

Зростанню саме таких економічних відносин сприяє низький рівень економічної свідомості, довіри до держави, що виявляється, зокрема, у готовності вчиняти економічні правопорушення. Такий стан присипляє увагу громадськості до злочинів, які вчиняють у сфері господарської діяльності, й меншою мірою формує в населення негативне ставлення до їх вчинення.

Така ситуація поступово породжує в суспільній свідомості відчуття втрати значення правових й моральних норм, соціально корисних орієнтирів і цінностей.

Безкарність протиправної господарської діяльності провокує в її суб'єктів (і не лише у них) відчуття всюдозволеності.

Зрушення ситуації на краще у вирішенні зазначених проблем потребує від законодавчої та виконавчої гілок влади неординарних заходів щодо наведення законності й порядку в економіці та, в першу чергу, посилення контрольних, фінансових і владних функцій.

Таким чином, вироблення політики держави у протидії організованій злочинності та корупції потребує постійного системного науково-практичного аналізу всіх сфер діяльності й життя скоординованих заходів усіх державних органів і громадських організацій.

Список використаних джерел

1. Проблеми протидії злочинності : [підручник] / О. Г. Кальман, І. М. Козьяков, В. В. Куц та ін. ; [за ред. проф. О. Г. Кальмана]. — Харків : Вид-во ТОВ фірма "Новасофт", 2010. — 370 с.
2. Корнієнко М. В. Протидія організованій злочинності в країнах ЄС та США / М. В. Корнієнко. — К. : НТВ "Правник", 2002. — 291 с.
3. Романюк Б. В. Досвід Італії у протидії мафії (на прикладі Сицилії) / Б. В. Романюк // Наук. вісник Нац. акад. внутр. справ України. — 2004. — № 2. — С. 211–216 ; Шостко О. Ю. Кримінально-правові засоби протидії організованій злочинності в окремих європейських країнах / О. Ю. Шостко // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. праць Ін-ту вивчення проблем злочинності АПРН України. — Харків : ТОВ "Кроссруд", 2009. — С. 146–152.
4. Бекешкіна І. Успіх реформ без наукового забезпечення? / І. Бекешкіна // Філософська думка. — 2010. — № 2. — С. 42–45.

Борьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

---

5. Організована злочинність в Україні / М. І. Камлик, Б. В. Романюк, В. Д. Сущенко та ін. ; [за ред. Я. Ю. Кондратьєва]. — К. : НАВСУ, 1999. — 124 с.

В статье рассмотрен вопрос усовершенствования политики украинского государства, направленной на производство и реализацию комплексных мер противодействия организованной преступности и коррупции, которые есть общественными явлениями, негативно влияющими на состояние её национальной безопасности.

The article deals with the consideration of the question concerning the improvement of the Ukrainian state policy, directed on the making and realization of the complex measures of counteraction organized crime and corruptions, which are the social phenomena which negatively influence on the national security.

Стаття надійшла до редакції журналу 18 травня 2011 року.